

מערך למנחה - בית מדרש

"חינוך פתוח לדיון!?"

יעדים

1. מטרות:

- חידוד החשיבות ביצירת דיונים והתחבטויות סביב דילמות וקונפליקטים ערכיים – משמעות וחשיבות השיח לכשעצמו, גם כאשר התשובה נתונה מראש.

2. סוגיות מרכזיות לבית המדרש: (סביב אילו שאלות רצינו להפך איזונים...)

- מה המקום של סימני שאלה בתהליך החינוכי?
- מהן הסכנות והרווחים בהעלאת סימני שאלה?
- מה המטרה ועד כמה נכון לפתוח החלטות חינוכיות לדיון עם החניכים, גם כאשר יש תשובה מוחלטת?
- איזה דילמות נבחר להביא לחניכים ואיזה לא? למה?

3. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- שמים – קידום בדרגות המוסר, ליבון ערכים, התמודדות עם שאלת זהות.
- קהילה – שותפות חניכים בעיצוב קהילתם.
- דיאלוג – אימון בהקשבה, בהתנסחות וביכולת לקיים מחלוקת באופן סובלני ומכבד.
- תיקון הלב – התחבטויות סביב גבולות.
- תיקון עולם – לטעת את העולם באדם – דילמות גלובליות...

4. ההישג הנדרש:

- הצוות המוביל יערוך בירור אישי ומשותף לגבי עמדתם בנושא – עד כמה חינוך צריך להיות פתוח לדיון.
- הצוות המוביל ידון בקווים האדומים (כלומר מה לא נביא עם סימן שאלה) של כל אחד מהמשתתפים ויזקק במשותף את סוג השאלות שאותן ראוי להביא ולתרגל עם החניכים.
- בית המדרש יעודד קיום משבצות זמן להעלאת דילמות.

מתווה בית המדרש

שלב א' - למידה - טקסטים
שלב ב' - תרגול דרך דילמות ודיון
סיכום –

שלב א' - לימוד [30 דקות]

מטרת הטקסטים: לאפשר דיון וליבון ראשוני של עמדות הן כפרטים והן כקבוצה. לבחון יחד עמם איך הם גודלו כילדים ואיך הם נוהגים עם בני משפחתם ומהי עמדתם לגבי 'פתיחת' החינוך לדיון עם החניכים בכפר.

שאלות לדיון:

- למה איינשטיין ודן שכטמן כ"כ מאדירים את שאילת השאלות? למה בעיניהם זה כ"כ חשוב?
- על איזה סוגי שאלות הם מדברים?
- מה המינון הנכון בתהליך החינוכי בין סימני שאלה לסימני קריאה? האם יש הבדל בין גילאים?
- האם בית ספר יכול לחנך רק בסימני קריאה? למה כן/לא?
- אנשי חינוך רבים רואים בסימני שאלה סכנה – ממה בדיוק הם חוששים?
- במסגרת חינוכית שבה יש תשובות ודרך ברורה – מה המקום של דיונים?
- על איזה תחומים אתם נוטים לומר "זה לא פתוח לדיון" (מול הצוות, מול החניכים)?
- למה בעצם אנחנו סוגרים דברים בפני דיון?
- כשאנחנו מביאים בפני החניכים דילמה – מה בעצם אנחנו רוצים להשיג?

סיכום חלק זה: באמצעות הטקסט של קליינברג – על החשיבות בהתחבטות בדילמות ערכיות ממקדמות בדרגות המוסר.

שלב ב' - תרגיל באמצעות דילמות [45 דקות]

מטרת התרגיל: לאפשר דיון על איזה דילמות כן מביאים לחניכים ואיזה לא. ולבחון מה עומד מאחורי החלטות אלו. הדין יאפשר ללבן את הגבולות האדומים של כל אחד בנפרד ושל כולם במשותף וכן יאפשר לזקק את סוגי סימני השאלה שאיתם הם בשלים/רוצים להביא לחניכים.

מהלך: ישנם 15 כרטיסי דילמות.

שלב א: נחלק לכל זוג דילמה אחת – ניתן 1-2 דקות להתלבט בדילמה עצמה.

[אפשרי: לאסוף חוויות מההתנסות – האם הם נהנו/למדו/הפיקו/יצאו מתוסכלים/וכו'..., תלוי עד כמה הנושא מוצה בשלב הטקסטים].

שלב ב: נבקש מכולם להניח את הדילמות במרכז השולחן. המשימה הקבוצתית: למיין את הכרטיסיות לכאלה שהם היו מביאים לדיון עם החניכים ולכאלה שלא.

יש לייצר דיון לגבי הבחירות שלהם:

- מה עומד מאחורי הבחירה שלך?
- מה הסכנות בלהביא את זה לדיון?
- האם החניכים בשלים לדיון על זה? מה יהיו הנגזרות של דיון כזה?
- איפה הגבולות האדומים?
- לנסות לחדד עם הצוות את סוג הדילמות שאותם יש להביא.

סיכום (5 דקות)

דרך כפר מאמינה שמסגרות החינוך וכפרי הנוער בפרט (או במיוחד) מייצרות מעין מולדת מוקטנת – כלומר הן מארג חיים שאמור לדמות את החיים שבחוץ. בבואנו לחנך חניכים ל"ראשי משפחה מתפקדים התורמים לסביבתם" עם מסוגלות לקבל החלטות ערכיות – עלינו לזמן להם אפשרות לתרגל את הדברים בסביבה תומכת ומבוקרת. התחבטות בדילמות ערכיות ועמידה על הערכים שמאחוריהם, כמו גם דיונים קבוצתיים אשר מתרגלים דיאלוג ופתיחות לדעות שונות – הינן אבני דרך משמעותיים מאד בתהליך החינוכי.